

Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Lausunnon aihe: HE 147/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: HE 147/2024 vp

Energiateollisuus ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi

Energiateollisuus ry (ET) kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Suomella on erinomaiset edellytykset menestyä energiasiirtymässä. Meillä on hyvät olosuhteet lisätä puhtaan energian tuotantoa, ja näin mahdollistaa teollisuuden prosessien, liikenteen ja lämmityssektorin päästövähennykset ja saavuttaa ilmastotavoitteemme. Puhtaalla energialla houkuttelemme Suomeen teollisuuden investointeja, ja niiden mukanaan tuomia työpaikkoja, tuloja ja hyvinvointia.

Merituulivoiman saatavuus on merkittävä tekijä, kun puhdasta energiaa käyttävä teollisuus harkitsee investointien sijaintimaata. Merituulivoima tuottaa sähköä maatuulivoimaa tasaisemmin, ja sen yhteyteen on myös mahdollista rakentaa vedyntuotantoa palvelemaan teollisuuden tarpeita. Merituulivoiman hyödyt Suomelle muodostuvatkin myös sen mukana tulevista teollisuuden investoinneista. Tämä tulee huomioida, kun luodaan lainsäädäntökehystä talousvyöhykkeen merituulivoiman kilpailutuksille.

ET pitää hallituksen esitystä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä erittäin tärkeänä. Pidämme keskeisenä, että laki, sen myötä annettava valtioneuvoston asetus sekä kilpailutuksen valmistelut etenevät ripeästi. Toisin kuin Suomessa, Ruotsissa vastaavan lakihankkeen ollessa käynnissä toimijoiden on ollut mahdollista edetä luvituksessa ja hankekehityksessä olemassa olevan lain mukaisesti. Huolena onkin, että merituulivoimainvestoinnit ja niiden mukana teollisuuden investoinnit toteutuvat muissa sijainneissa kuin Suomessa, mikäli hankekehityksen etenemismahdollisuudet talousvyöhykkeellä hidastuvat.

ET haluaa painottaa, että valtioneuvosto tulisi velvoittaa kilpailutusaikataulusta päättäessään pyrkimään kilpailuttamaan alueita mahdollisimman ripeästi ja suunnitelmallisesti, jotta Suomi on kilpailukykyinen investointikohde merituulivoimalle. Suomessa merituulivoimaa kehitetään markkinaehtoisesti, jolloin luvituksen sujuvuus on äärimmäisen tärkeä tekijä investointien houkuttelussa. Tarvittavien resurssien varmistaminen kilpailutukseen sekä luvitukseen muodostuu näin ollen kriittiseksi.

ET pitää tärkeänä, että kilpailutuksen arviointiperusteet ovat julkisia ja malli ennakoitava ja avoin. Kilpailutuksessa tulisi painottaa hinnan sijaan laadullisia kriteerejä, ja maksujen ja vakuuksien tulee pysyä kohtuullisina. Merituulivoiman ensisijainen hyöty Suomelle on puhdas energia ja sen houkuttelemat teollisuuden investoinnit, työpaikat ja tulot.

Avoimet, tasapuoliset ja läpinäkyvät laadulliset kriteerit ovat tärkeitä kilpailutuksen onnistumisessa. Laadullisten kriteerien tulee mahdollistaa osallistuminen markkinoille niin uusille toimijoille kuin jo aiemmin merituulivoiman parissa toimineille toimijoille.

Valtioneuvoston tulisi päättäessään kilpailutettavasta alueesta kuulla hankekehittäjiä, joilla on tietoa alueiden sopivuudesta. Tämä on tärkeää, jotta valitut alueet ovat taloudellisesti soveltuvia merituulivoimatuotannon näkökulmasta, ja hankekehityksessä päästään etenemään mahdollisimman sujuvasti ja ripeästi.

Kilpailutuksen ja luvituksen tulisi olla mahdollisimman sujuvia. Tästä syystä ehdotamme harkittavaksi seuraavia muutoksia.

Ehdotamme harkittavaksi, että merituulivoimapuiston talousvyöhykkeelle sijoittuva kaapeli ja mahdollinen vetyputki sisältyisivät hyödyntämislupaan, jotta luvitus olisi mahdollisimman sujuvaa.

Ehdotamme harkittavaksi 4 §:ään lisäystä, että tilanteessa, jossa kilpailutuksen voittaja ei hae hyödyntämislupaa, Energiavirastolle mahdollistetaan harkinta, että kilpailutuksessa toiseksi tullut voi hakea hyödyntämislupaa. Tämä mahdollistaisi hankekehityksen nopeamman käynnistymisen verrattuna tilanteeseen, jossa käynnistetään uusi kilpailutus.

Ehdotamme harkittavaksi 5 §:stä poistettavaksi kohtaa, joka rajoittaa kilpailutuksen voittamisen mahdollisuuksia niin, että jos samanaikaisesti järjestetään useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus, yksi tarjoaja voi voittaa vain yhden kilpailutuksen. Alueita tulisi pyrkiä kilpailuttamaan mahdollisimman ripeästi, mikä tarkoittaa, että useita alueita voi olla kilpailutuksessa samanaikaisesti, ja toimijoilla tulisi olla tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kaikkien alueiden kilpailutuksiin.

Ehdotamme harkittavaksi, että 5 §:stä poistetaan valtioneuvoston mahdollisuus asettaa tarjottavalle hyödyntämismaksulle minimitaso, sillä voittajan valinnassa tulisi painottaa laadullisia kriteerejä.

Ehdotamme harkittavaksi, että 17 §:n 1 momentin 3 kohdasta poistetaan hyödyntämisluvan ehdoista hankkeen määräajat. Perusteluissa mainitaan, että tällaiset määräajat voisivat koskea esimerkiksi tutkimusten tekemistä, hankkeen tarvitsemien lupien hakemista tai ympäristöarvioinnin tekemistä sekä merituulivoimapuiston valmistumista. Suomessa merituulivoimaa kehitetään markkinaehtoisesti, ja tästä syystä toimijan tulee olla mahdollista edistää hanketta mahdollisimman kustannustehokkaasti ja toimintaympäristö huomioiden. Kuten perusteluissakin todetaan, hankkeen etenemistä varmistetaan jo 18 §:n mukaisen edistämismaksun avulla.

Ehdotamme harkittavaksi, että 18 §:ään lisättäisiin kohta, jonka mukaan edistämismaksua ei tulisi kerryttää, mikäli hanke ei etene kehittäjästä riippumattomasta syystä, esimerkiksi kun hankkeen lupien mahdollisia valituksia käsitellään. Lisäksi ehdotamme, että 19 §:ään lisättäisiin kohta, jonka mukaan edistämismaksun vapauttaminen mahdollistetaan, jos hanke ei toteudu kehittäjästä riippumattomasta syystä. Hankealueelta voi esimerkiksi hankealueelta löytyä luontoarvoja tai kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka estävät hankkeen toteutumisen.

Talousvyöhykkeen merituulivoiman ympäristövaikutukset

Talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeiden ympäristövaikutukset arvioidaan ja huomioidaan useassa eri prosessissa, joihin kuuluvat muun muassa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi (SOVA), ympäristövaikutusten arviointi (YVA), valtioiden rajat ylittävä ympäristövaikutusten arviointi (Espoon sopimus), sekä luvissa, kuten vesiluvassa. Ympäristövaikutukset huomioidaan ja minimoidaan voimaloita sijoittaessa. Kuten hallituksen esityksessä mainitaan, kilpailutuksessa voidaan myös laadullisten tekijöiden asettamisen ja painotusten kautta vaikuttaa hankkeen ympäristövaikutuksiin.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että talousvyöhyke on keskimäärin syvempää merialuetta kuin aluevedet ja syvillä merialueilla monimuotoisuus on keskimäärin alhaisempaa kuin matalammilla aluevesien alueilla, ja asiantuntijat ovat arvioineet, että pääosa lintujen muutosta tapahtuu lähellä rannikkoa saaristovyöhykkeitä ja matalia merialueita seuraten.

Pidämme erittäin tärkeänä, että kilpailutukset käynnistetään mahdollisimman pian. Tämä vaatii, että valtioneuvoston asetuksen ja kilpailutusten valmisteluun varataan riittävät resurssit, ja työ etenee suunnitellussa aikataulussa niin, että ensimmäiset kilpailutukset käynnistyvät vuonna 2025.

Lisätietoa:

Annina Alasaari

Asiantuntija

Energiateollisuus ry

puh: + 358 50 574 8233

email: annina.alasaari@energia.fi